

כמבואר להלן בגמרא, משמיה דרבי אלעזר:

מאי דכתיב 'וילבש צדקה כשריון', לומר לך: מה שריון זה, הבנוי מקליפות קליפות, כל קליפה וקליפה מצטרפת לשריון גדול. אף צדקה, כל פרוטה ופרוטה מצטרפת לחשבון גדול⁽³⁰⁾.

רבי חנינא אמר, דרשה זו נלמדת מהכא:

שעל ידי שנוטלים מס מן העשירים, נפטרים העניים מחובם למלכות, וזה כעין צדקה.⁽³⁰⁾ שנאמר 'ונוגשיך צדקה'.

אמר רבא, האי מילתא, דבר זה [המובא להלן], אישתעי לי, אמר לי רב ששת⁽³¹⁾, המכונה "עולא משגש ארחתיה דאימיה". עולל המשבש את דרכי אמו, כי הוא גרם לאמו להתכזות ולהתנהג בשגעון,⁽³²⁾

הוא הוא זורע צדקות, פירוש שאם אדם נותן מנה לצדקה הרי הקדוש ברוך הוא מחשב לו בכל שנה כאילו אותו מנה עושה פירות ומשלם לאדם בעולם הבא על הקרן והפירות ופירי הפירות. אבל כשנותן פרוטה לא, כי אין עושים סחורה בפרוטה אחת, ועל זה השמיענו כאן, שהקדוש ברוך הוא מצרף לו פרוטה לפרוטה, וכשמצטבר סכום גדול, נחשב לו מעתה כאילו כל הסכום הזה עושה פירות.

אמנם, אף שמדברי התורת חיים משמע שעדיף לתת סכום גדול לצדקה מאשר לתת אותו סכום בפרוטות פרוטות, אבל לא כן מבואר בדברי הרמב"ם בפירושו לאבות [פרק ג' משנה ט"ו], על המשנה 'והכל לפי רוב המעשה', שכתב שהמעלות לא יגיעו לאדם לפי גודל המעשה אלא לפי מספר המעשים, ואינו דומה מי שנתן לעני אחד מאה דינרים, למי שנתן את אותם מאה דינרים לעשרה עניים כל אחד עשרה דינרים, מפני שהשני כפל מעשה הנדיבות עשר פעמים והגיע לו קנין חזק בנפשו, ואילו זה פעם אחת בלבד התעורר לבו לפעול טוב.

ובאמת החת"ם סופר כאן כתב, שזוהי גופא מחלוקת רבי אלעזר ורבי חנינא שנחלקו כאן מהיכן נלמד דבר זה שהקדוש ברוך הוא מצרף פרוטה לפרוטה. לדברי רבי חנינא שנלמד מבגד, עדיף לתת את כל הסכום בבת אחת, שהרי אף שהבגד נעשה מחוטים חוטים, הלא

30. על פי המאירי וכעין זה פירש המהרש"א. עוד פירש המאירי שהוא נחשב להם לצדקה כשמקבלין אותו בשמחה וסובלים עול גלותם לכבוד ה'.

והמהר"ל [חידושי אגדות] פירש, כי מה שאמרו כאן שאם נתן צדקה מתכפר לו, הוא משום שממון האדם נחשב כנפשו, וכמו שאמרו בבבא קמא קיט א דהגוזל חבירו שוה פרוטה הרי זה כאילו נטל נפשו, ולפיכך, כיון שנותן נפשו להשם יתברך מתכפר לו. ובזה ביאר שאף אם העכו"ם נוטלים ממנו נחשב זה קצת כאילו נטלו העכו"ם את נפשו, והוא כפרה עליהם.

31. על פי פירוש רש"י, אבל התוס' להלן ע"ב ד"ה איתאי פירש שהוא רב אחדבוי, ועי' להלן בעמוד ב' הערה 41.

32. רש"י פירש 'משגש' לשון מהומה ושגעון. ומרבינו גרשום נראה ש'משגש' הוא מלשון ביזוי, והכונה אחת.

33. פירש התורת חיים, דהרי, אינו דומה הנותן סכום גדול בבת אחת לצדקה, למי שנותן אותו סכום בפעמים רבות, שהרי ודאי דיותר קשה לתת בבת אחת. ואף על פי כן השמיעו כאן שאף מי שנותן פרוטות פרוטות מעלה עליו הכתוב כאילו נתן הכל בבת אחת. ועוד, שהקדוש ברוך

שנרפא מנגעו, הרי הוא מביא שתי צפרים חיות, ואת הצפור האחת שוחט הכהן, ומזה את דמה על המצורע, וצפור אחת הוא משלח, כסדר המפורש בתחילת פרשת מצורע.

לאחר שמביא את שתי הצפרים, יושב המצורע שבעת ימים מחוץ לאהל, וביום השביעי הוא מגלח את כל שערו, וטובל את בגדיו במים, וטובל במים, ונטהר. וביום השמיני, מביא את קרבנותיו.

ושאל רב אחדבוי את רב ששת על אותם שבעת ימים שבין הבאת הצפרים להבאת הקרבנות, מנין שגם אז כל אדם הנוגע במצורע נטמא? (36)

שנאמר 'וכבגד עדים כל צדקותינו', נמשלה צדקה לבגד (34), מה כבגד זה, כל נימא ונימא כל חוט וחוט של צמר מצטרפת לבגד גדול, אף צדקה כל פרוטה ופרוטה מצטרפת לחשבון גדול.

ועתה מפרשת הגמרא מדוע נקרא רב ששת 'עולא משגש ארחתיה דאימיה'.

אמאי קרו ליה "עולא משגש ארחתיה דאימיה"? על שום מעשה שהיה, דבעא מיניה רב אחדבוי בר אמאי מרב ששת, מנין למצורע בימי ספורו שמטמא אדם —

המצורע, קודם שנרפא מנגעו הרי הוא טמא כמו מת, וכל הנוגע בו נטמא (35). ולאחר

במהרש"א.

35. רש"י כתב, שמצורע מטמא אף בטומאת אהל כשם שהמת מטמא באהל. כלומר שהנכנס אל האהל שבו נמצא המצורע נטמא. והקשה הגרעק"א, הלא בנגעים אין כלל מושג של טומאת אהל, שהרי המכניס ידו לבית המנוגע אינו נטמא אלא אם כן נגע בטומאה. ומשנה ערוכה היא בפרק ראשון במסכת כלים דהמת בלבד הוא מטמא באהל. [ואף על פי שהנכנס לבית המנוגע טמא, אין זה מדין טומאת אהל, אלא מפסוק שנאמר בפרשת מצורע 'כל הבא אל הבית יטמא', אבל אין זה מחמת היקש למת], עיי"ש שהניח קושיה זו בצריך עיון גדול'.

36. כלומר, דבר פשוט הוא שגם באותם ימים המצורע מטמא את מי שנוגע בו, שכן שנינו בתחילת מסכת כלים 'אבות הטומאה, השרץ ושכבת זרע וטמא מת ומצורע בימי ספורו... הרי אלו מטמאין אדם וכלים במגע...' אלא שהקשה רב אחדבוי לרב ששת מהו המקור שמטמא,

ודאי שעדיף בגד שנעשה כמקשה אחת, וכמו שיהיה לעתיד לבא שהארץ תוציא בגדים. אבל לרבי אלעזר שלמד זאת משריון, ודאי דעדיף לתת הצדקה פרוטות פרוטות, שהרי זהו כל מהותו של השריון שעשוי קשקשים קשקשים ולא מקשה אחת, וכן בצדקה הדומה לשריון עדיף לתת הצדקה פרוטות פרוטות מאשר לתת את כל הסכום יחד, וכדברי הרמב"ם הנ"ל.

ובספר חסידים, סימן ס"א, כתב לחלק, שאם יש בעיר מעט נותני צדקה, אזי עדיף שיתן לעני אחד די מחסורו כדי להחיותו. אבל אם יש הרבה נותנים, ולא יחסר לעניים, עדיף שיחלק את כספו בין הרבה עניים.

34. הנה, בפסוק שם כתוב 'ונהי כטמא כלנו וכבגד עדים כל צדקותינו', ופירוש הפסוק שעם ישראל שקעו בטומאה, ואף הצדקה שעשו אינה אלא 'כבגד עדים' כלומר כבגד מאוס שמורידים אותו [ויסר' תרגומו 'ואעדי'], ופירש רש"י שאף על פי כן דרשו מכאן שהצדקה דומה לבגד, וצדקת הצדיקים דומה לבגד הגון. ועי'

לכך שמטמא גם אדם ובגדים אחרים, אם כן, חתיכת שרץ, דמטמא אדם, מנלן? האם לאו, משום דמטמא חתיכת השרץ בגדים? כי לא נאמרה בתורה טומאה לאדם הנוגע בחתיכת שרץ אלא רק בשרץ שלם [ועיין בהערה להלן], ואם כן רואים שטומאת הבגדים מהווה ראייה שמטמא גם אדם.

אמר ליה רב אחדבוי לרב ששת, הדין שחתיכת שרץ מטמאת אדם אינו נלמד מכך שהיא מטמאת בגדים. אלא בהדיא כתיב ביה, בשרץ!

שנאמר 'או איש אשר יגע בכל שרץ'.⁽³⁹⁾ ואם כן, שוב אין מקור שהמטמא את בגדיו מטמא גם אדם.

אמר לו רב ששת: ואלא, לפי דבריך, שאין ראייה ממה שאדם מטמא את בגדיו לכך שמטמא גם אדם, אם כן שכבת זרע, דמטמא אדם, מנלן? האם לאו, משום

אמר לו, הואיל ומטמא בגדים גם באותם שבעה ימים, שהרי בסוף אותם שבעה ימים צריך לכבס את בגדיו, כמבואר בפסוק, מכך יש ללמוד דמטמא גם אדם.

אמר ליה: דילמא טומאה בחבורים, שאני! אולי מה שמטמא את בגדיו הוא רק משום שבגדיו מחוברים לגופו, אבל בנגיעה בלבד אינו מטמא, ובאמת אינו מטמא בגדים אחרים שנוגע בהם, ואינו מטמא אדם שנוגע בו.⁽³⁷⁾

וראייה לזה, דהא אם אדם טהור המיט נבילה, ונטמא, הדין הוא דמטמא האדם בהסיטו את הנבילה אף את הבגדים שהוא לבוש בהם, ואף על פי כן, אינו מטמא אדם ואינו מטמא בגדים אחרים שנוגע בהם, אלא רק את בגדיו שלו, המחוברים לגופו.⁽³⁸⁾

אמר ליה: ואלא לפי דבריך, שאין ראייה ממה שאדם מטמא את בגדיו שהוא לבוש בהם

שהרי יתכן שמטמא רק בגדים ולא אדם, וכמו בתחילת ימי הספירה 'ורחץ במים וטהר' ומשמע שבטבילה זו נטהר לגמרי. תוס'.

37. זוהי שיטת רש"י, ועיי' בהערה הבאה.

39. ויש לתמוה, וכי רב ששת לא ידע פסוק מפורש שבו מבואר דשרץ מטמא אדם? ועיי' ברמב"ן שהביא ישוב על זה, שודאי רב ששת ידע שבפסוק 'או איש אשר יגע בכל שרץ' מבואר ששרץ מטמא אדם, אלא שרב ששת סבר כאן שאין כאן מקור אלא לאדם שנוגע בשרץ שלם, ועדיין צריך מקור לאדם שנוגע בחתיכת שרץ שגדלה כעדשה. ועל זה סבר שלמדים מטומאת בגדים, כי בבגדים כתוב 'וכל אשר יפול מהם' ויש לדרוש אפילו מקצתם. ועל זה ענה לו רב אחדבוי כי מהפסוק 'או איש אשר

38. על פי רש"י. ולשיטתו אין המסיט נבילה מטמא אלא את הבגדים שעל גופו בלבד, ואינו מטמא בגדים אחרים שנוגע בהם וכל שכן שאינו מטמא אדם שנוגע בו. אך הריב"ם חולק על רש"י ולדעתו המסיט נבילה מטמא אף בגדים שאינו לבוש בהם, אלא שאינו מטמא אדם. ולפי זה כתב הריב"ם שאין לגרוס כאן דילמא טומאה בחבורים שאני, אלא כך יש לגרוס 'ודילמא טומאת בגדים שאני', כלומר, אין להוכיח מכך שהמצורע מטמא בגדים לכך שמטמא גם אדם,

דהואיל ומטמא בגדים, כמפורש בפסוק, מכך למדו שמטמא אדם?

אמר ליה רב אחדבוי: הרי דין ששכבת זרע מטמאת אדם, אינו נלמד מכך שמטמאה גם בגדים, אלא נמי בהדיא כתיב ביה, שנאמר 'או איש אשר תצא ממנו שכבת זרע', ודרשו מכאן (40) לרבות את הנוגע! ושוב אין לנו מקור שהמטמא את בגדיו מטמא גם אדם

אהדר ליה רב אחדבוי ענה על כל ראיותיו של רב ששת בבדיחותא, בבדיחות הדעת, משום שרב ששת היה נכשל בתשובותיו, וכל תשובה מיד דחה רב אחדבוי.

חלש דעתיה דרב ששת, ומחמת קפידתו אישתיק, נתאלם רב אחדבוי בר אמי, ואתיקר ושכח את כל תלמודיה.

אתיא אימיה של רב ששת, (41) וקא בכיא קמיה לפני רב ששת. צווחה, צווחה, ביקשה לפניו שיתפלל לרפואתו של רב אחדבוי, ולא

אשגח בה רב ששת. (42)

אמרה ליה אמו של רב ששת: חזי להני חדיי, תסתכל על הדדים, דמצית מינייהו, שמהם ינקת ותרחס על רב אחדבוי.

כיון שכן, בעא רחמי ביקש רחמים עליה, על רב אחדבוי, ואיתסי ונרפא רב אחדבוי —

וכיון שגרם רב ששת (43) לאמו להתבזות ולהתנהג בשגעון (44) שלא כדרך הנשים, שהראתה לו את דדיה. לכן נקרא 'עולא משגש ארחתיה דאמיה'.

הגמרא ממשיכה לדון, בשאלה ששאל רב אחדבוי את רב ששת —

ודאתאן עלה, אחר שבאה לפנינו שאלה זו, באמת מנא לן שהמצורע מטמא אדם כל אותם שבעת ימים?

ומבארת הגמרא: כדתניא, רבי שמעון בן יוחי אומר, נאמר במצורע שהוא צריך כבוש

42. והקשה החתם סופר, לפי פירוש רש"י שהיתה זו אמו של רב ששת, כיצד לא השגיח בה, והלא הוא מצווה על כיבוד אם. ותירץ החתם סופר, כיון שבסוף פרק ראשון במסכת מגילה אמרו, שגדול תלמוד תורה יותר מכיבוד אם, ושם בדף ג' אמרו שגדול כבוד התורה יותר מלימוד תורה, אם כן כל שכן שכבוד התורה החמור מתלמוד תורה גדול מכיבוד אם, ועל כן לא יותר רב ששת על כבוד התורה מפני כבוד אמו.

43. על פי פירוש רש"י. ולהתוס' הכונה על רב אחדבוי, עי' לעיל הערה 41.

44. על פי רש"י בתחילת העמוד.

יגע בכל שרץ יש ללמוד גם במי שנוגע רק בחתיכת שרץ שגדלה כעדשה נטמא, שהרי בפסוק כתוב 'בכל שרץ' כלומר אפילו בחתיכה ממנו, עי"ש. ועי' היטב ברמב"ן ובריטב"א.

40. בברייתא נדה מג ב.

41. על פי רש"י אבל התוס' הביאו את פירשו של רבינו חננאל, ולדעתו, אמו של רב אחדבוי היא שבאה להתחנן לפני רב ששת, ורב אחדבוי הוא שנקרא 'עולא משגש ארחתיה דאימיה' משום שגרם לאמו להתבזות כן בפני רב ששת. והוסיפו התוס' כי מה שאמרה אמו של רב אחדבוי לרב ששת 'חזי להני חדיי דמצית מינייהו', אף שלא הייתה אמו, כי הייתה מניקתו.

בגדים בימי ספורו, בסוף שבעת ימים שסופר אותם בין הבאת הצפרים להבאת הקרבנות, שנאמר 'והיה ביום השביעי, וכבס את בגדיו'.

ונאמר כבוס בגדים בימי חלוטו, ביום שנרפא מהנגע ומביא צפרים, שנאמר 'וכבס המטהר את בגדיו, ומשמע שלפני כן, כשהיה "חלוט", מבודד כמצורע, מטמאים בגדיו, ולכן צריך לכבסם כשנרפא הנגע ומביא את הצפרים.

מה לחלן, קודם שסופר שבעה ימים, מטמא אדם, שהמצורע הוקש למת, אף כאן, באותם שבעה ימים שבין הבאת הצפרים לקרבנות, מטמא אדם.

אמר רבי אלעזר: גדול העושה צדקה בסתר יותר ממושה רבינו. כלומר, יש בכוחו לשכך את חמת הקדוש ברוך הוא יותר מתפילת משה רבינו.⁽⁴⁵⁾

ואילו במושה רבינו כתיב 'כי יגורתי מפני האף והחמה', 'אף' ו'חמה' הם שני לגיונות קשים של הקדוש ברוך הוא, המיועדים להעניש את החוטאים⁽⁴⁶⁾.

ואילו בעושה צדקה כתיב 'מתן בסתר יכפה אף וישחד ב'חיק, צדקה שעושה בסתר,⁽⁴⁷⁾ יכפה חמה עזה'. הרי שהצדקה מסירה את האף והחמה.

ובדרשה זו פליגא דרבי יצחק, שדרש את הפסוק באופן אחר –

דאמר רבי יצחק: צדקה, רק "אף" היא כופה, כמפורש בפסוק 'מתן בסתר יכפה אף', אבל "חמה", אינו כופה!⁽⁴⁸⁾

שנאמר 'ישחד בחיק חמה עזה'. ודרש רב יצחק, שכונת הפסוק היא: אף על פי שישחד בחיק, שנותן צדקה [הנקראת בפסוק 'ישחד בחיק'], עדיין יש חמה עזה. ומכאן שאין הצדקה מסירה את החמה. אבל רבי אלעזר

45. על פי תוס' ד"ה גדול, והוסיפו תוס' שאף שודאי גם משה רבינו עשה צדקה, שמא באותה עשה כבר תמה זכות הצדקה שעשה.

46. על פי רש"י.

47. על פי רש"י כאן, ובמשלי כ"א י"ד. ופירש המהרש"א דלכך נקראת צדקה זו 'ישחד בחיק', כי העושה צדקה כאילו נותן שוחד לקדוש ברוך הוא, ו'בחיק' הוא מקום סתר, והיינו צדקה בסתר. ועי' ברבינו גרשום.

48. הבאנו לעיל, ד'חמה' הוא שם לגיון של מלך, שתפקידו להעניש את החוטאים. והקשו התוס', דהלא בנדרים לב ב אמרו דמשה רבינו

הרגו ל'חמה'. והנה, בגמרא שם הקשו אם משה הרג את חמה אם כן מהו שאמר כי יגורתי מפני האף והחמה, ותירצו דיש שני חמה ורק אחד הרגו משה. והעיר המהרש"א שאם כן אין מובנת קושית תוס', דיש לומר שכונת הפסוק הוא שאינו כופה את החמה שאותה לא הרג משה. ולכן פירש המהרש"א דקושית תוס' היא, דבסוגייתנו מבואר שיותר קל לכלות את האף מהחמה, שהרי לשיטת רב יצחק הצדקה כופה את האף ואינה כופה את החמה. ואילו בגמרא שם מבואר דמשה הצליח לכולות את החמה ואילו את האף לא כילה. וכן הביא המהר"ם לפרש דברי התוס'. אלא שהמהר"ם הקשה דהלא אפשר שהחמה השני שלא הרגו משה הוא יותר חזק מהאף, ושוב לא קשה מידי. ועי"ש היטב

הברכות: (א) 'אז יבקע כשחר אורד, (ב) וארוכתך מהרה תצמח, (ג) והלך לפניך צדקך, (ד) כבוד ה' יאספך, וכתוב, (ה) אז תקרא וה' ישמע, (ו) תשוע ויאמר הנני!'⁽⁵⁰⁾ — הרי שש ברכות.

והמפייסו את העני בדברים, מתברך באחת עשרה ברכות. שנאמר, 'ותפק לרעב נפשך, אם תדבר עם הרעב דברי נחומים, ונפש נענה תשביע בדברים'⁽⁵¹⁾, אז תתברך בברכות הבאות: (א) 'וזרח כחשך אורד (ב) ואפלתך כצהרים, (ג) ונחך ה' תמיד, (ד) והשביע בצחצחות נפשך, (ה) ועצמותיך יחליץ, (ו) והיית כגן רוה, (ז) וכמוצא מים אשר לא יכזבו מימיו, (ח) ובנו ממך חרבות עולם, (ט) מוסדי דור ודור תקומם, (י) וקרא לך גדר פרץ, (יא) משובב נתיבות לשבת' — הרי אחת עשרה ברכות.

ואמר רבי יצחק, מאי דכתיב במשלי 'רודף צדקה וחסד ימצא חיים צדקה וכבוד'?

סבר ש'שחד בחיק חמה עזה' מוסב על תחילת הפסוק, לומר, כשם שמתן בסתר יכפה אף, כך 'שחד בחיק' יכפה את החמה.

איכא דאמרי, רב יצחק דרש את הפסוק באופן אחר:

אמר רבי יצחק, כל דיין שנוטל שחד, מביא חמה עזה לעולם [שנאמר ושחד בחיק]. הנוטל שוחד, גורם לכך ש'חמה עזה'.

ואמר רב יצחק, כל הנותן פרוטה לעני, מתברך בשש ברכות. והמפייסו בדברים מתברך ב"א ברכות.⁽⁴⁹⁾

ומפרשת הגמרא: הנותן פרוטה לעני מתברך בשש ברכות, דכתיב 'הלא פרום לרעב לחמן ועניים מרודים תביא בית, כי תראה ערום וכיסיתו'.

ועל עושה כל צדקות אלו כתיב בפסוק את

כן נותן לו גם כסף. ופירשו התוס' דהיה משמע להם כי מה שכתוב בפסוק 'ונפש נענה תשביע', היינו שנותן לו פרוטה מלבד מה שמפייסו בדברים, אלא שהתוס' דחו זה, וכתבו דפירוש הפסוק 'ונפש נענה תשביע' היינו תשביע בדברים. והוסיפו התוס' דמלבד זאת יש לדחות, כי אם נותן לו פרוטה מלבד מה שמפייסו בדברים, היה צריך להתברך בשבעה עשר ברכות, והיינו ששת הברכות שיש לנותן הצדקה, ועוד אחד עשר ברכות שיש למפייסו בדברים. [ורמו בזה כתב החת"ם סופר דשבעה עשר בגימטריה טוב, ובקול אליהו רמז לפסוק 'כי בגלל הדבר הזה יברכך ה', 'הזה' בגימטריה שבעה עשר, ופירוש הפסוק, כי בגלל 'הדבר' והיינו שמוסיף לפייסו בדברים, 'הזה' יברכך ה'

שפירש את דברי התוס' כאן על פי התירוץ השני בגמרא שם, שאף על פי שהרג משה את 'חמה', אבל עדין לגיונו של חמה נשאר.

49. פירש המהרש"א, דהנותן פרוטה לעני עושה רק מצוה בממונו, ואילו המפייסו בדברים עושה מצוה בגופו, ולכן גדול שכר המפייסו יותר משכר הנותן לו פרוטה.

50. כל זה על פי גירסת הב"ח שהביא את הפסוק כחלק מגירסת הגמרא.

51. על פי התוס'. וכתבו התוס' דיש שהגיהו בגמרא 'והנותן פרוטה לעני והמפייסו', כלומר שאין המפייסו את העני בדברים מתברך, אלא אם

רבי יהושע בן לוי אמר, כל הרגיל לעשות צדקה, זוכה דחויין לו בנים בעלי חכמה בעלי עושר בעלי אגדה.

ומפרשת הגמרא: בעלי חכמה, דכתיב

'ורודף צדקה וחסד ימצא חיים', ומכאן שיהיו א-י לו בנים בעלי חכמה, שהרי על החכמה כתוב 'כי מוצאי מצא חיים'.

וכן יהיה לו בנים בעלי עושר, דכתיב רודף צדקה וחסד ימצא חיים צדקה'. ומכאן שיהיו בניו עשירים ויעשו צדקה בממונם.

וכן יהיו לו בנים בעלי אגדה, דכתיב 'ורודף צדקה וחסד ימצא חיים וכבוד', ואין כבוד אלא כבוד הניתן לחכמים, דכתיב הכא 'וכבוד', וכתוב התם, במשלי, 'כבוד חכמים ינחלו'. הרי שהכבוד הוא כבוד החכמים, ומתוך החכמים, הכבוד הגדול ביותר ניתן לבעלי אגדה, כי הם מושכים את לב השומעים בדרשתם, והכל מכבדים אותם. ומכאן ש'כבוד' הנאמר בנותני הצדקה, הוא שיזכו לבנים בעלי אגדה.

תניא, היה רבי מאיר אומר: יש לו לבעל

ופסוק זה צריך ביאור, וכי משום דרודף צדקה, ימצא צדקה? כלומר, מהפסוק משמע כי מי שרודף אחר צדקה סופו שיצטרך הוא עצמו לצדקה, וזה לא יתכן. אלא לומר לך, כל הרודף אחר צדקה, הקדוש ברוך הוא ממציא לו מעות, ועושה בהן צדקה(52).

רב נחמן בר יצחק אמר: כונת הפסוק היא, שהרודף אחר מצות צדקה, הקדוש ברוך הוא ממציא לו בני אדם המהוגנים לעשות להן צדקה כדי לקבל עליהם שכרו.

ודנה הגמרא: לאפוקי מאי? לאפוקי מדדרש רבה:

דדרש רבה: מאי דכתיב, ירמיה התפלל על אנשי ענתות שהיו מבקשים את נפשו ויהיו מוכשלים לפניך, בעת אפך עשה בהם, ומפרשת הגמרא את הפסוק:

אמר ירמיה לפני הקדוש ברוך הוא, רבונו של עולם, [אפילו] בשעה שאנשי ענתות כופין את יצרן ומבקשין לעשות צדקה לפניך, גם אז הכשילם בבני אדם שאינן מהוגנים, תזמין להם עניים שאינם הגונים, כדי שלא יקבלו עליהן שכר(53).

53. הקשה הגאון רבי אלחנן וסרמן [בסוף ספר קובץ הערות, בביאורים לאגדות על דרך הפשט סימן ג'], דהרי אמרו בברכות דף ו' ובקידושין דף מ' על הפסוק 'ולחושבי שמו', שאם חשב אדם לעשות מצוה, ונאנס ולא עשה, מעלה עליו הכתוב כאילו עשה. ואם כן כיון שאנשי ענתות נכשלו בבני אדם שאינם מהוגנים שלא מדעתם, למה לא יקבלו שכר על מחשבתם. עיי"ש.

שבעה עשר ברכות]. והמהרש"א הוסיף על דברי התוס' דצריך לומר שלא היה לו מה ליתן לעני, והביא דכן מפורש בילקוט. אבל מי שיש לו ממון ואינו נותן עובר בלאו דלא תקפוץ ירך, וודאי שאינו מתברך.

52. המהרש"א פירש דפסוק זה עוסק במי שאין לו כסף, ורודף אחר הצדקה בכך שמעשה אחרים לתרום צדקה. ועליו אמר הפסוק דהקדוש ברוך הוא מזמין לו מעות ועושה צדקה בעצמו.